

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

- o Koulutuspoliittinen selonteko on tärkeä asiakirja, jonka pohjalta tulee päivittää Porin Kasvatuksen ja sivistyksen kehittämisohjelma 2025.
- o Sivistystoimiala jakaa selonteon tarkoituksen ja lähtökohdat. Selonteossa tulisi tarkentaa ja esittää konkreettisia toimenpiteitä Suomen alueiden erilaisen väestökehityksen ja rahoitukseen liittyvien asioiden osalta.
- o Selonteossa todetaan, että varhaiskasvatus ja esi- ja perusopetus kuuluvat peruspalvelujen valtiosuusjärjestelmän piiriin ja nämä toiminnot muodostavat jatkossa pääosan valtiosuusjärjestelmästä. Rahoituksen tason riittävyys on varmistettava erityisesti pienenevien oppilasmäärien alueilla.
- o Nykyinen suuntaus on lisääntyvä hankerahoitus, mikä mahdollistaa kyllä kokeiluja ja kehittämistä, mutta työllistää prosessina paljon ja vaikeuttaa pitkäjärjenteistä toiminnan suunnittelua. Hyvien tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan rahoituksen ennakoitavuutta ja pitkäjärjenteisyyttä.
- o Koulutuspoliittinen selonteko 2040 on rehellinen ja monipuolinen kuvaus nykytilanteesta. Sivistyksenkin on eletävä ajassa, jotta se voi toimia tulevaisuuden perustana.

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

- o Selonteon tavoitteet ja visio ovat riittävän kunnianhimoiset ja tulevaisuuspainotteiset.

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

- o Pitkäjärjenteinen rahoitus ja suunnittelu mahdollistavat osaavan henkilöstön saamisen ja täydennyskoulutuksen. Selonteon visiossa mainitaan, että osaavaa ja sitoutunutta opetus-, ohjaus ja muuta henkilöstöä on riittävästi kaikkialla Suomessa ja henkilöstö kehittää osaamistaan säännöllisesti. Asia on jo nyt monella alueella kriittinen, eikä selonteko anna riittäviä suuntaviivoja sille, miten asia jatkossa varmistetaan. Selvitykseen lisättävä kiireelliset toimenpiteet

ammattitaitoisen henkilöstön riittämisen varmistamiseksi. Tällä hetkellä on valtakunnallisesti merkittävä vaje varhaiskasvatusopettajista, erityisopettajista, koulupsykologeista ja koululääkäreistä.

- o Selonteossa tuli ottaa myös kantaa myös tuleviin muutoksiin, jotka koskevat kuntien ja hyvinvointialueiden yhdyspintoja. Poikkihallinnollisuus on keskeinen asia, ja sote-uudistus vaikuttaa siihen merkittävästi. Uudistuksessa kaikki opiskeluhuollon, psykososiaalisen ja terveystalvelujen toiminnot järjestetään hyvinvointialueiden palveluina. Kunnan tehtävä painottuu opetukseen, joka teoreettisesti selkiyttää tilannetta, mutta käytäntö saattaa muodostua toisenlaiseksi. Tähän kuntien ja hyvinvointialueiden väliseen yhteistyöhön tulee kiinnittää erityistä huomiota. Soteuudistus vahvistaa nykyisen lainsäädännön puitteissa kehitystä, jossa kouluissa ja oppilaitoksissa työskentelee varhaiskasvatuksen ja opetuksen lainsäädännön ulkopuolella olevia ammattiryhmiä, joilla ei ole tehtävästä johtuvaa asemaa kouluissa ja oppilaitoksissa.
- o Toimenpiteisiin tulee kirjata toimet, joilla edistetään sivistyksen ja hyvinvointialueiden sote-palvelujen yhdyspintojen saumaton yhteistyö ja varmistetaan eri tietojärjestelmiin sisältyvien tietojen hyödyntäminen niin alueellisten palvelujen kehittämiseksi kuin yksilötason hyvinvointi- ja osaamiserojen kaventamiseksi.
- o Uudet teknologiat kytkeytyvät oppimiseen ja opettamiseen, mikä selonteossa tulee esiin. Tukipalveluiden ja etenkin hallinnon näkökulmasta olisi hyvä kehittää tietoteknisten järjestelmien osalta valtakunnan tason linjauksia. Nyt pienessä maassa hukataan voimavaroja erilaisten järjestelmien hankkimiseen ja kehittämiseen, eivätkä oppilashallintojärjestelmiin liittyvät tietosuoja- ja tietoturva-asiat ole vastuunäkökulmasta vähäpätöisiä.
- o Varhaiskasvatuksen lähipalvelujen kehittämisessä ja tukemisessa tulee huomioida maaseutualueiden etäisyydet, jolla on myös selkeä vaikutus osallistumattomuuteen.
- o Opetuksessa tulee kiinnittää huomiota tyttöjen ja poikien yhtäläiseen mahdollisuuteen saavuttaa hyviä oppimistuloksia.

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

- o Huomattavat erot ammatillisen ja lukio-opiskelijoiden hyvinvoinnissa edellyttävät konkreettisia ja nopeita toimenpiteitä erojen kaventamiseksi.
- o Opintojen joustavalle yhdistämiselle on jo nyt runsaasti tarvetta etenkin ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden lukiomodulien suorittamisen mahdollistamiseksi Asian edistäminen edellyttää nopeita toimenpiteitä opetussuunnitelmien ja rahoituksen osalta, jossa määritellään minkä valtionosuuden piiriin oppilas kuuluu opiskellessaan yksittäisiä moduleita/kursseja sekä lukiossa että ammatikoulussa. Kehittäminen madaltaa ammatillisen koulutuksen ja lukion rajaa peruskoululaisten silmissä. Näin voitaisiin nostaa aidosti tutkintojen suorituksen määriä ja koulutusastetta.
- o Työelämän muutoksiin vastaaminen ja tarpeen tunnistaminen edellyttää toimenpiteitä alueellisesti ja laajemmin koulutuksen järjestäjien ja elinkeinoelämän yhteistyön edistämiseksi. Millä toimenpiteillä alueellisten koulutuksen järjestäjien koulutustarjonta kohdistetaan tarpeen mukaisesti ja oikein resursoidusti?
- o Opintoja tulee kehittää niin, että niiden aikana on mahdollista nykyistä joustavammin yhdistää ammattiin valmistavia ja yleissivistäviä sisältöjä.

- o Maahanmuuttajien toisen asteen koulutus pitäisi remontoida. Maahanmuuttajat ohjautuvat Satakunnassa joko ammatilliseen koulutukseen tai isompiin maakuntiin, usein juuri pois Satakunnasta.
- o Maakuntaan on saatava resurssoitua lukiokoulutusta enemmän englanniksi.
- o Tutkintorakenteiden pitäisi myös ottaa paremmin huomioon aiemmat opinnot.
- o Oppivelvollisuusiän laajenemisen myötä syntyvä uusi TUVA-koulutus tulee rakentaa niin, että se huomioi entistä paremmin taustoiltaan erilaiset opiskelijat ja luo pohjan maakunnassa suoritettaville toisen asteen opinnoille.
- o Toisen asteen tutkintojen läpäisyprosentin kasvu ei ole kiinni ainoastaan kouluista. Nuorilla toimeentuloon liittyvät ongelmat saattavat vahvasti periytyä, ja mielenterveysongelmat liittyvät perinnöllisten tekijöiden lisäksi sosiaalisiin ympäristötekijöihin. Koulu- ja tutkintojärjestelmän kehittämisen ohella tarvitaan myös psykososiaalisen tukiverkoston ja toimeentulon mallien kehittämistä. Pakolla ja velvollisuudella tutkinnot eivät valmistu. Jo aiemmin mainittu poikkihallinnollisuus ja yhteys sote-maakuntaan tulee varmistaa.
- o Toimenpiteissä tulee huomioida konkretiaa toisen asteen opintojen suorittamiseen ja opinnoissa kiinni pysymiseen, erityisopettajien koulutuksen kehittämistä, ohjauksen laadun parantamista, eri tavoin tuettuja opintopolkuja opettajien pedagogisten taitojen ja peruskoulussa alkaneen tuen jatkuvuutta.

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

- o Alueellisten tarpeiden ja saavutettavuuden edistämiseksi on yliopistokeskusten ja ammattikorkeakoulujen verkostomaista yhteistyötä ja kehittämistä edistettävä sekä varmistettava rahoitus tarpeellisten opiskelupaikkojen lisäämiseksi joustavasti, huomioiden alueen erityiset osaamis- ja työvoimatarpeet.
- o Vähintään 50 % nuorista aikuisista suorittaa korkeakoulututkinnon on kova tavoite ja siksi painopiste kehittämiselle tulee olla alueilla, joissa korkeakoulutettujen prosentuaalinen väestöosuus on alle valtakunnallisen keskiarvon. Korkeakoulutuksen saavutettavuutta tulee edistää
- o Korkeakoulujen pitkäaikaisen rahoituksen varmistaminen mahdollistaa tavoitteellisen kehittämistyön ja TKI-toiminnan.
- o Koulutusperäisen maahanmuuton mahdollistaminen niin, että varmistetaan sujuva maahantulon polku ja mahdollisuus jäädä alueelle opintojen jälkeen.

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

- o Porissa on saatu erinomaisia kokemuksia tiedekasvatuksen osalta verkostomaisella hankeyhteistyöllä Satakunnan ammattikorkeakoulun ja sivistystoimialan kesken varhaiskasvatuksesta lukiokoulutukseen saakka. Satakunnan ammattikorkeakoulu on ottanut alueellisen STEAM-koordinaattorin tehtävät vastuulleen. Yhteistyömallia tulisi edistää eri puolella Suomea.

- o Porissa hankerahoituksella voidaan tällä hetkellä toteuttaa kymmeniä eri hankkeita omana ja vetovastuullisesti alueellisesti. Usean miljoonan hanketoiminta vaatii paljon hallinnollista työtä ja resurssia. Rahoituspohjaa olisi hyvä kehittää osana perusrahoitusta.
- o Uuden teknologian hyödyntäminen laajasti ja innovatiivisesti oppimisen tukena edellyttää valtakunnallisia ajassa uudistuvia toimenpideohjelmia pitkäkestoista rahoitusta.
- o Digitaalisen oppimisen ympäristön kehittämisessä on huomioitava hyvinvoinnin ja oppimisen tuen mahdollistaminen hyödyntäen moniammatillisesti eri toimialojen tietovarantojen hyödyntäminen. Tämä edellyttää lainsäädännöllisiä muutoksia selkeitä eettisiä ohjeita ja resursseja tekoälyn oppimisen ja klusteritoiminnan edistämiseksi.

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

- o On tärkeätä edistää vapaan sivistystyön koulutuksessa hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista. Kehitys edistää alueellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta osana kansallisen osaamisen viitekehitystä.

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

- o Ei lausuttavaa, koska selonteossa todetaan seuraavasti:
- ☒ Toteutetaan jatkuvan oppimisen uudistus parlamentaarisen valmistelun linjausten pohjalta. (Täsmennetään ja avataan vuoden 2020 lopulla, kun esitettävät linjaukset valmistuvat).

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

- o Selonteon visiossa mainitaan, että osaavaa ja sitoutunutta opetus-, ohjaus ja muuta henkilöstöä on riittävästi kaikkialla Suomessa ja henkilöstö kehittää osaamistaan säännöllisesti.
- o Osaavan henkilöstö pula on jo nyt monella alueella kriittinen. Selonteko ei anna riittäviä suuntaviivoja sille, miten asia jatkossa varmistetaan. Selvitykseen lisättävä kiireelliset toimenpiteet ammattitaitoisen henkilöstön riittämisen varmistamiseksi. Tällä hetkellä on valtakunnallisesti merkittävä vaje varhaiskasvatusopettajista, erityisopettajista, koulupsykologeista ja koululääkäreistä.

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

- o Tähän ei lausuttavaa, koska selonteossa esitetyt toimenpide-ehdotukset ovat on käytössä.
- o Opetussuunnitelmallinen Kulttuuripolku, taiteen perusopetus laajasti käytössä yhteistyössä ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Käynnissä on hankerahoituksella aloitettu Suomen-malli harrastustoiminnan käynnistäminen, Nuorisopassin kehittäminen aloitettu Porissa jne.

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

- o Ei lausuttavaa

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

- o Lainsäädännöllisesti ja rahoitusta kehittämällä tulee varmistaa, että perheillä, oppilailla ja opiskelijoilla on aidosti mahdollisuus toteuttaa opiskelu monikielisesti.
- o Ruotsinkielisen ja suomenkielisen koulutuksen järjestäjien ja koulujen yhteistyötä tulee edistää konkreettisin keinoin.

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

- o Ei lisättävää esitettyihin toimenpiteisiin

Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat

Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat

- o Väestömuutokset edellyttävät palveluverkon jatkuvaa tarkastelua ja kehittämistä. Laskevan väestökehityksen alueilla on erityisesti lasten ja nuorten määrän pieneneminen huomattavaa. Näissä kunnissa joudutaan tilanteisiin, joissa palveluverkon harventamisesta tehdään suunnitelmia ja poliittisesti vaikeita prosesseja. Keskusteluun ei niinkään nouse talous vaan koulun koko ja laadukas opetus. Selontekoon tulisi kirjata toimenpide, jolla perustetaan asiantuntijoiden työryhmä, jonka tehtävänä on muotoilla askelmerkit laadukkaan opetuksen turvaamiseksi tilanteessa, jossa vaihtoehtona on koulun lopettaminen ja siirtyminen suurempaan yksikköön tai jatkaminen pienessä koulussa.

Kohtamäki Esa

Porin kaupunki sivistystoimiala - Porin kaupunginhallitus 2021.01.22 §52